

„STEĆAK“ – KAMIŠIBAJ TEHNIKOM DO DUBLJEG DOŽIVLJAJA I INTERPRETACIJE POEZIJE

- Praksa je realizovana u JU Osnovna škola Blagaj u okviru nastavnog predmeta Bosanski jezik i književnost. Realizatorica nastavne aktivnosti je nastavnica Anera Gološ, a čas je realizovan u VIII razredu.

Nastavna jedinica bila je pjesma „Stećak“ Skendera Kulenovića, a realizovan je interpretativno-analitički čas obrade književnog teksta. U radu su primijenjene kamišibaj tehnika, dijaloška metoda, grupni rad i frontalni oblik rada.

Za realizaciju časa korišteni su butaj, odnosno kamišibaj okvir, ilustracije i slike motiva iz strofa pjesme, Čitanka za VIII razred i izlazne kartice.

Period realizacije nije naveden u dostavljenom materijalu. Broj učenika koji su učestvovali u času nije naveden u dostavljenom materijalu. Podaci o partnerima i drugim institucijama uključenim u realizaciju nisu navedeni u dostavljenom materijalu.

OBLAST

- Čitalačka pismenosti, jezičko-komunikacijske kompetencije, kreativnog stvaralaštva i međupredmetnog učenja.

INICIJATOR I POLAZIŠTE

Obrada pjesme „Stećak“ Skendera Kulenovića, s ciljem da se interpretativno-analitički rad na književnom tekstu obogati kreativnim, vizuelnim i interaktivnim pristupom.

Polazište časa predstavlja stećak kao značajan kulturno-historijski simbol srednjeg vijeka i kao motiv koji u pjesmi dobija posebno poetsko značenje. U uvodnom dijelu učenici aktiviraju prethodna znanja o stećcima, razgovaraju o njihovom izgledu, rasprostranjenosti, namjeni, natpisima i simbolima te razmišljaju o tome zbog čega kratki zapisi na stećcima mogu prenositi snažne i univerzalne poruke.

Kamišibaj tehnika odabrana je kao način da se povežu slika i riječ. Na taj način učenici književni tekst ne doživljavaju samo kroz čitanje i razgovor, već i kroz vizuelne predstave motiva iz pjesme.

CILJ INICIJATIVE

Osnovni cilj je unaprijediti razumijevanje i doživljaj književnog teksta kroz povezivanje verbalnog i vizuelnog izraza primjenom kamišibaj tehnike u interpretativno-analitičkoj obradi pjesme „Stećak“.

Specifični ciljevi bili su razvijati sposobnost interpretacije književnog teksta, primjenjivati književnoteorijska znanja, prepoznati personifikaciju stećka kao osnovni pjesnički postupak i povezivati kulturno-historijski simbol stećka s poetskim izrazom.

Cilj je bio omogućiti učenicima da uočavaju prenesena i doslovna značenja riječi i izraza, kao i utjecaj određenog izbora riječi na značenje teksta. Praksa je usmjerena i na razvijanje sposobnosti prepoznavanja i tumačenja pjesničkih slika, povezivanja slike i riječi, doživljajnog razumijevanja poezije, saradničkog učenja i aktivnog učešća učenika u interpretaciji književnog djela.

CILJNA GRUPA:

- Učenici VIII razreda JU Osnovna škola Blagaj u okviru nastave Bosanskog jezika i književnosti.

Učenici su uključeni u sve ključne faze časa. U uvodnom dijelu aktiviraju prethodna znanja i učestvuju u motivacijskom razgovoru o stećcima. U glavnom dijelu četiri učenice preuzimaju aktivnu ulogu u kamišibaj izvedbi. Svaka učenica zadužena je za jedan dio pjesme, odnosno jednu strofu, čita strofu i postavlja unaprijed pripremljena pitanja uz odgovarajuću sliku u butaju. Ostali učenici učestvuju u analizi kroz odgovore, diskusiju i grupni rad.

SAŽETAK

U okviru nastave Bosanskog jezika i književnosti realizovan je interpretativno-analitički čas obrade pjesme „Stećak“ Skendera Kulenovića, zasnovan na primjeni kamišibaj tehnike.

Čas je započeo motivacijskim razgovorom o stećcima kao srednjovjekovnim nadgrobnim spomenicima i dijelu kulturno-historijske baštine. Učenici su razgovarali o njihovom izgledu, rasprostranjenosti, namjeni, natpisima i simbolima. Posebno su razmatrali zbog čega zapisi na stećcima mogu biti kratki, ali istovremeno snažni i trajni.

Nakon uvodnog razgovora učenici su uvedeni u pjesmu Skendera Kulenovića. Stećak je predstavljen kao kamen koji u pjesmi „govori“, odnosno kao simbol koji svjedoči o vremenu, životu, smrti i prolaznosti.

U glavnom dijelu časa četiri učenice realizovale su kamišibaj izvedbu. Svaka učenica bila je zadužena za jednu strofu, koju je čitala uz odgovarajuću ilustraciju i pitanja pripremljena za analizu. Nastavnica je imala ulogu moderatora i usmjeravala je razgovor.

Nakon analize pojedinačnih strofa učenici su radili u tri grupe. Analizirali su motive, pjesničke slike, temu i pouku. Rezultate rada predstavili su ostatku razreda, a ključni zaključci zapisani su na tabli.

Vođenim otkrivanjem učenici su utvrdili da je riječ o lirskoj, refleksivnoj pjesmi i prepoznali njenu formu - sonet. Na kraju časa učenici su popunjavali izlaznu karticu putem koje su procjenjivali svoje iskustvo rada s kamišibaj tehnikom i njen doprinos razumijevanju pjesme.

Posebna vrijednost prakse ogleda se u povezivanju književnog teksta, vizuelnog doživljaja, kulturno-historijskog sadržaja i aktivnog učešća učenika.

AKTIVNOSTI

Motivacijski razgovor kroz strategiju „Veliko 4“

U uvodnom dijelu časa nastavnica aktivira prethodna znanja učenika kroz pitanja o stećcima. Učenici odgovaraju na pitanja šta su stećci, gdje se nalaze, šta je na njima zapisano i zašto su njihovi zapisi kratki, ali snažni.

Razgovor omogućava učenicima da stećke prepoznaju kao srednjovjekovne nadgrobne spomenike, najčešće kamene, karakteristične za područje Bosne i Hercegovine. Razmatra se njihova rasprostranjenost i značaj natpisa i simbola. Učenici uočavaju da zapisi mogu sadržavati ime preminule osobe, podatke o životnom putu i djelima ili poruku potomcima.

Nastavnica objašnjava da su zapisi na stećcima često epitafi - kratke poruke o životu, prolaznosti i čovjekovom odnosu prema svijetu.

Organizacija kamišibaj izvedbe

Četiri učenice sjede pored butaja i čitaju po jednu strofu pjesme. Nakon čitanja postavljaju pitanja uz sliku prikazanu u butaju. Svaka učenica zadužena je za jedan dio pjesme, dok nastavnica moderira i usmjerava proces.

- Prva učenica obrađuje prvu strofu uz sliku stećka u prirodi i motive sunca i mjeseca. Učenici razmatraju kako stećak „govori“ iako ćuti, šta znače sunce i mjesec na stećku i kako razumjeti sliku „posmrtnih lađa“.
- Druga učenica obrađuje drugu strofu uz prikaz stećka, udaljenog sela, koze i lijeski. Učenici razmatraju značenje udaljavanja gradova i sela, ulogu prirode, „šapat“ drveća i simboliku zmijske na reljefu stećka.
- Treća učenica obrađuje treću strofu uz sliku stećka u jesenjem pejzažu i zamišljenog čovjeka, odnosno lirskog subjekta. Učenici tumače pitanje „Zašto sam došao ovdje?“, značenje stiha „kad sve već ovdje piše“ i utjecaj jeseni na raspoloženje pjesme.
- Četvrta učenica obrađuje četvrtu strofu uz prikaz lirskog subjekta koji se priprema za neizbježnu smrt. Učenici tumače zašto pjesnik traži da se stihovi „stišaju“, šta simbolizira lišaj i kako razumjeti stih „lezi pod stećak stiha“.

Rad po grupama – kartice sa zadacima

Nakon interpretacije po strofama učenici rade u tri grupe.

- Prva grupa obrađuje motive. Učenici izdvajaju riječi i pojave koje se ponavljaju ili su posebno naglašene, određuju centralni motiv te motive razvrstavaju prema tome pripadaju li prirodi, svijetu smrti ili svijetu čovjeka. Zadatak predviđa izdvajanje 5–7 ključnih riječi.
- Druga grupa obrađuje pjesničke slike. Učenici pronalaze stihove koji stvaraju jasne slike, razlikuju vizuelne i akustične slike, razmatraju podjelu strofa na misaone cjeline i analiziraju njihov utjecaj na raspoloženje pjesme.
- Treća grupa obrađuje temu i pouku. Učenici razmišljaju o tome o čemu pjesnik govori i razmišlja dok stoji pred stećkom, određuju da li je pjesma više opisna ili misaona te formulišu temu i pouku.

Izještavanje grupa i zapis na tabli

- Nakon grupnog rada učenici izještavaju o rezultatima. U okviru analize motiva izdvajaju se stećak, kamen, priroda, vrijeme, smrt i trajanje, pri čemu je stećak određen kao centralni motiv.
- Učenici prepoznaju vizuelne pjesničke slike stećka, jeseni, zmije i lišaja. Kao akustične elemente izdvajaju zvuk zrelog stabla i šapat drveća.
- Pjesma se dijeli na dvije misaone cjeline. Prvu cjelinu čine prva i druga strofa, koje predstavljaju usamljeni stećak kao podsjetnik smrti. Drugu cjelinu čine treća i četvrta strofa, u kojima pjesnik osjeća dah smrti i priprema se za nju.
- Raspoloženje pjesme određeno je kao tužno i nostalgичno, povezano s pjesnikovim razmišljanjem o smrti.
- Učenici temu pjesme formulišu kao „Razmišljanje o prolaznosti života pred stećkom“, dok je pouka izražena rečenicom „Čovjek prolazi, ali riječ i pamćenje traju.“

Vodeno otkrivanje

- Kroz niz pitanja učenici prepoznaju da u pjesmi dominira razmišljanje o životu i smrti. Na osnovu toga određuju vrstu pjesme kao lirsku - refleksivnu.
- Daljom analizom učenici utvrđuju da pjesma ima četiri strofe i četrnaest stihova. Uočavaju da su dvije strofe sastavljene od po četiri, a dvije od po tri stiha, te na osnovu takve strukture prepoznaju formu pjesme - sonet.

Izlazna kartica

- Na završetku časa učenici popunjavaju izlaznu karticu pod nazivom „Analiza pjesme „Stećak“ – Skender Kulenović / Kamišibaj tehnika“.
- Učenici procjenjuju koliko im se svidjela analiza pjesme primjenom kamišibaj tehnike, pri čemu mogu dati ocjenu od 1 do 5. Također procjenjuju da li im je tehnika pomogla da bolje razumiju temu i poruku pjesme, simbole i motive ili emocije u pjesmi.
- Učenici odgovaraju i na pitanje da li im je ovakav način rada bio zanimljiviji od klasične analize pjesme, navode šta bi sljedeći put poboljšali ili promijenili te jednom rečenicom opisuju kako im je kamišibaj pomogao da dožive pjesmu.

METODE, PRISTUPI I SREDSTVA

- U realizaciji časa primijenjene su kamišibaj tehnika, dijaloška metoda, grupni rad i frontalni oblik rada.
- Kamišibaj tehnika imala je centralnu ulogu u procesu interpretacije jer je omogućila neposredno povezivanje književnog teksta sa vizuelnim sadržajem. Ilustracije pojedinačnih motiva iz strofa služile su kao poticaj za razumijevanje pjesničkih slika, simbola i raspoloženja.
- Dijaloška metoda primijenjena je kroz niz pitanja i odgovora kojima se učenici usmjeravaju prema samostalnom otkrivanju značenja. Grupni rad omogućio je učenicima da različite aspekte pjesme analiziraju kroz posebno strukturirane zadatke. Vođeno otkrivanje korišteno je za postupno utvrđivanje književnoteorijskih obilježja pjesme.
- Učenici su koristili Čitanku za VIII razred, dok su kao dodatna sredstva korišteni butaj, ilustracije i izlazne kartice.

Ul. Pozorišna 13
75 000 Tuzla B&H
Tel. +387 (0)61 141 409
+387 (0)61 146 306
+387 (0)61 139 619
muios@bih.net.ba

MIOS Tuzla
www.ioskole.net

Međunarodno udruženje "Interaktivne otvorene škole" (MIOS), Tuzla

Prilozi:

Tel. +387 (0)61 141 409; +387 (0)61 146 306; +387 (0)61 139 619/ Reg. br.: 4209639050000

muios@bih.net.ba - www.ioskole.net